

R. Kuodis: Lietuva jau turi smarkiai progresinius mokesčius

Vladas Laučius, www.delfi.lt, 2011.04.11

Socialdemokratai siūlo progresinius mokesčius. Seime procesas jau pajudėjo. Ką manote apie jų idėją? Esate sakęs, kad progresiniai mokesčiai Lietuvoje jau yra.

Pasiūlymas įvesti „progresinius mokesčius“ primena laužimąsi pro atviras duris. Lietuvoje jie jau yra – ir gana smarkiai progresiniai. Pirmiausia reikia susitarti dėl sąvokų. Ekonomikos moksle progresinis mokestis apibrėžiamas kaip toks mokestis, kuris paima didesnę dalį pajamų iš turtingo žmogaus nei iš mažiau uždirbančio. Tad apibrėžime nieko nekalbama apie mokesčių laiptus.

Yra keli būdai įgyvendinti progresinį mokestį. Galima, tarkime, taikyti progresyvumą per neapmokestinamą minimumą – arba per mokesčių laiptus. Progresiniai mokesčiai jau egzistuoja vien todėl, kad Lietuva turi neapmokestinamą pajamų minimumą. Nuo 2009 m. pradžios buvo įgyvendintas dar didesnis progresyvumo laipsnis, diferencijavus neapmokestinamą minimumą, kuris prieš tai buvo švaistomas, jį taikant ir daug uždirbantiems žmonėms. Pasiūliau didesnę NPD „permesti“ iš turtingesniųjų, kuriems jis vis tiek nedaro didesnės įtakos, mažiau uždirbantiems.

Jei būtų atsisakyta, kaip aš siūliau, apskristai nebetaikyti pajamų mokesčio minimalią algą uždirbantiems žmonėms, tai esamos sistemos progresyvumas būtų dar didesnis. Tačiau valstybė tokiai reformai nesiryžo, pasirinkdama mažesnę progresyvumo laipsnį, nei mano siūlytas.

Deja, šioje diskusijoje į mokesčių sistemą nežiūrima kaip į visumą. O juk didžiausias sistemos progresyvumo elementas yra „Sodros“ mokesčiai. Daugiau uždirbantys žmonės daugiau moka „Sodrai“, tačiau mainas iš jos gauna iš esmės tą patį, ką ir mažiau uždirbantys. O kadangi „Sodros“ mokesčio tarifas yra net didesnis už pajamų mokesčio tarifą, tai bendrą progresyvumo laipsnį pirmiausiai lemia „Sodra“.

Jei būtų įgyvendintas socdemų siūlomas variantas, pagal kurį ir pajamų mokesčio tarifas daugiau uždirbantiems artėtų prie 40 proc., tai gautųsi taip, kad iš turtingesnių žmonių pradėtume atiminėti daugiau nei du trečdalius pajamų mokesčių pavidalu. Biudžetui tai didelės įtakos neturėtų, nes uždirbančių daugiau nei 5 tūkst. litų dabar yra mažiau nei 10 proc. Žmonės pradėtų ieškoti išeičių – galbūt gaudami pajamas ne algų pavidalu, o registruodami individualią veiklą, registruodami įmones pas kaimynus.

Kokį poveikį socialdemokratų siūloma mokesčių sistema turėtų mūsų viduriniajai klasei?

Tiesioginio poveikio nebūtu, nes mūsų vidurinioji klasė – tai žmonės, gaunantys apie du tūkstančius litų. Tai mūsų šalies uždarbio vidurkis. Pagal socdemų planą, pirmas „progresinio“ mokesčio laiptas prasideda ties 4000 litų. Vadinasi, nėra tiesioginio ryšio tarp siūlomos mokesčių reformos ir vidurinėsios klasės gerovės, nes jai mokesčiai nemažėtų.

Netyla diskusija – reikėjo ar nereikėjo Lietuvai skolintis iš TVF. Ką manote?

Maniau, kad nėra gėda prašyti pagalbos iš tarptautinės finansinės institucijos tuomet, kai, dėl žinomų priežasčių finansų rinkos buvo iš esmės užsidariusios. Juk matome, kad Europoje daugėja šalių, kurios kreipėsi į TVF ar Europos Komisiją. Manau, jei politikoje vyrautų pragmatizmas ir noras mokėti mažesnes palūkanas, o ne pastangos trūks plyš gauti iš finansų rinkų tuos milijardus, mokant kone 10 proc. palūkanų, tai kreipimasis į TVF būtų buvęs natūralus žingsnis.

Tai kodėl mes nežengėme to natūralaus žingsnio? Kas trukdė?

Politikai norėjo parodyti, kad „nesame Latvija“. Bet finansų rinkoms didelio išpūdžio tai nepadarė.

Vyriausybė kadencijos pradžioje vis pabrėždavo tris prioritetus: energetika, ūkio gaivinimas renovuojant namus ir finansiniai sprendimai. Ar tai, kas nuveikta šiose srityse, atitinka Jūsų įsivaizdavimą, ką ir kaip reikėjo daryti?

Pagrindinis koziris, žinoma, buvo namų renovavimas. Sprogus „burbului“, labai išaugo nedarbas tarp statybose iki tol dirbusių žmonių. Masinė namų renovacija būtų sprendusi ir brangių dujų, ir nedarbo problemą. Bet dėl netinkamai pasirinktos schemos renovacijos projektas patyrė fiasko. Kodėl nenorima pagal mano siūlytą schemą daryti 40 proc. gražos projekto už „Gazpromo“ pinigus, yra mįslė.

Kalbant apie viešųjų finansų politiką, politikai mėgsta prisiimti laurus už tai, kad Lietuva nebankrutavo. Tačiau yra du pagrindiniai su politika nesusiję veiksniai, dėl kurių Lietuva nebankrutavo. Pirma – tai santykinai nedidelis valstybės išiskolinimas prieš krizę. Lietuva nepaveldėjo skolų iš SSRS laikų.

Antra – Lietuva neturėjo tokio didelio bankininkystės sektoriaus, kaip, pavyzdžiui, Airija, kur bankai ėmė masiškai bankrutuoti dėl nekilnojamojo turto burbulo. Bankų skolas neapdairiai išipareigojo padengti valstybė, o tai ją ir veda bankroto link. Laimei, tokios šalys, kaip Lietuva, neturi tokio didelio finansų sektoriaus, kurio gelbėjimas daug kainuoja mokesčių mokėtojams.

Tačiau Estijos, kuri patyrė didesnę ekonominę krizę nei Lietuva, valstybės skola padidėjo kelis kartus mažiau, nei Lietuvos. Taip atsitiko todėl, kad mūsų

politikai, deja, leido didžiajai daliai ekonomikos nuslysti į „šešėlį“ ir tik kadencijos pabaigoje susirūpinta kasos aparatais, kova su kontrabanda.

O kaip vertinate energetikos politikos pasiekimus?

Yra gerų dalykų, pirmiausia tai „Leo LT“ išardymas. Antras pasiekimas – elektros biržos sukūrimas, sušvelninęs Ignalinos AE uždarymo pasekmes. Opoziciją pradžiuginusi nesėkmė ieškant strateginio investuotojo naujai atominei elektrinei tik sąlyginai gali būti laikoma nesėkme, nes šiuo atveju tiesiog buvo per dideli lūkesčiai.

Tai labai sudėtingas ir finansiškai rizikingas projektas. Todėl pirma reikia išsiaiškinti, kaip valstybė ir investuotojas dalintųsi rizikas – pavyzdžiui, statybos sąmatos viršijimo riziką bei rinkos riziką, t.y. ar atominės elektrinės gaminama elektrinė bus konkurencinga pabaigus statybą. Viešo rizikos veiksnių aptarimo nebuvo, visuomenė nežino kokiomis sąlygomis kvietėme investuotoją – ar jam siūlėme tik laisvą elektros rinką ar elektros supirkimo garantijas už sąnaudas padengiančią kainą. O juk panašu, kad mūsų regionas bus stačiai pergrūstas atominių elektrinių. Todėl, mano nuomone, kad laisva rinka ir atominės statyba yra nesuderinami dalykai.